

Моральні ціннісні орієнтири особистості
(за книгою Еріха Фромма «Людина для себе»)

Станіслав МАЛЯВКО, здобувач освіти

Науковий керівник – Ольга ГАПЛЕСЬКА, старший викладач
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кризовий стан в країні, зумовлений соціально-політичним конфліктом, приводить людину до розгубленості у визначенні самоідентифікації.

Е. Фромм – видатний американський психоаналітик ХХ століття, соціальний філософ німецького походження пов'язав психоаналіз з етикою, тому що «усякий невроз – це проблема актуалізована моральними і соціальними конфліктами». Книга допомагає вибрати ціннісні орієнтири у визначенні лінії поведінки.

Так, у главі «Етика гуманістична і авторитарна» абсолютним благом для людини відзначається гуманістична етика. Гуманізм (у перекладі з латинського – «людяність») – принцип моральності, до основи якого покладено переконання в безмежних можливостях людини, її здібності до вдосконалення, її права на щастя. Бути гуманістом – значить поважати і любити людей, боротися проти всього того, що заважає людям жити щасливо. Е. Фромм пише, що гуманістична етика вбачає одну з характерних особливостей людської природи в тому, що людина може знайти себе і своє щастя не тільки у родинних

стосунках, а і в солідарності з іншими людьми. Людина повинна відстоювати право на свободу від зовнішнього диктату. В тому числі від диктату морального, який він наводить на прикладі авторитарної ірраціональної етики, заснованій на владі сильного і страху покарання. Розрізняючи авторитарну етику на раціональну і ірраціональну, Фромм вказує, що ірраціональна авторитарна етика позбавляє людину волі і відповідальності, перекладаючи їх на авторитет, потребує згоди. А раціональна авторитарна етика близька до гуманістичної етики, тому що до того як стати особистістю, людина проходить стадії соціалізації. Спочатку у дитинстві поведінкою керують і дають настанови, що є добре і погане, батьки. У підростковому віці авторитети – батьки, вчителі, товариші, дворові лідери, що себе такими визнали, щоб на них рівнялися. Коли індивід свідомо визнає себе особистістю, то основою раціонального авторитету стає компетентність. Авторитетну людину поважають за те, що вона справляється з покладеними на неї задачами, здібна до сприйняття конструктивної критики з боку тих хто її визнає, компетентно допомагає у вирішенні проблем.

Таким чином, етичні норми – не тільки зовні встановлені вимоги, а і взірці для формування внутрішнього, духовного розвитку особистості. Ступінь моральності, духовності особистості залежать від притаманних їй моральному вибору орієнтацій на гуманні цінності та ідеали. Незалежно від того, як орієнтована людина, що для неї є пріоритетним на даному етапі її життя, вічні моральні цінності: любов, дружба, щастя, свобода, патріотизм не втрачають свого значення.

Тому, багато важать у духовно-моральному самовизначенні людини ті ідеї, ідеали, переконання, які вона впроваджує в життя. Вони відіграють значну роль у ставленні особистості до власної позиції в моральному виборі й виступають підґрунтям ціннісних орієнтацій. На думку Е.Фромма найважливіші принципи на які треба спиратися у визначенні лінії поведінки особистості – це активне мислення, здібність до синтезу світоглядів, відношення до авторитетів, продуктивна творча діяльність, де вічні цінності на першому плані, а матеріальні на другому. І головне – відповідальність кожної людини за свій життєвий шлях.

Є книги, які змінюють життя. Хтось з авторитетів сказав: «Я вірю в силу слова і в те, що вчасно сказані, або прочитані слова, можуть зробити крутий поворот у житті». Такою може стати книга Еріха Фромма «Людина для себе».